

Animizmus – világvallás?



29/1

VALLÁSI MOZAIK

CSOPORTOS FELADATLAP

Írjátok be az alábbi szavakat a megfelelő helyre! Egy fogalom akár több valláshoz is kötődhet.

A táblázatot kiegészíthetitek saját tudásotok alapján további elemekkel is.

Húsvét	Tóra	Lukács	Korán	Védák Könyve	dalai láma	
Sziddhárta királyfi (a Megvilágosodott)		Hanuka	Mohamed futása (i. sz. 622)			
Nirvana	Jahve	egyistenhit	szunnita	zsinagóga	Síva	síita
Allah	torinói lepel	Tibet	aszkézis	India	Vatikán	síita
kasztrendszer		Talmud	többitenhit	lélekvándorlás		
Biblia		rabbi	Mekka			

Világvallások				
Kereszténység	Iszlám	Hinduizmus	Buddhizmus	Zsidó vallás

29/2

AZ ANIMIZMUS FOGALMA

VÁZLAT

1. A szó jelentése, alapelemei

A természeti vallások összefoglaló neve. Lélekhitet, szellemhitet jelent. Sir Edward Burnett Tylor, a kulturális antropológia atyja alkotta meg a latin animus = lélek szóból.

Az animizmus a természeti vallások közös eleme, és a legősibb vallások közös alapja is.

Egyik kiindulópontja a lélegzet és az élet közötti összefüggés. A halálkor a lélek kiszáll a testből, de elhagyhatja azt álmában is. Ez a lélekvándorlás egyik alapképzete.

A vallás hívei feltételezik, hogy vannak emberek, akik képesek a lelket, a szellemet befolyásolni, visszahívni, „elfogni”. Hisznek az ősök befolyásoló erejében, ezért tisztelik is őket.

Az animizmus összekapcsolódik a totemizmussal: hisznek a bizonyos személyekkel vagy állatokkal, illetve növényekkel való rokonságban. A totemek a távoli múltban a törzs, a csoport alapítói voltak, akikhez visszavezethető egy-egy rokonsági csoport.

2. Értékek, tanulságok számunkra

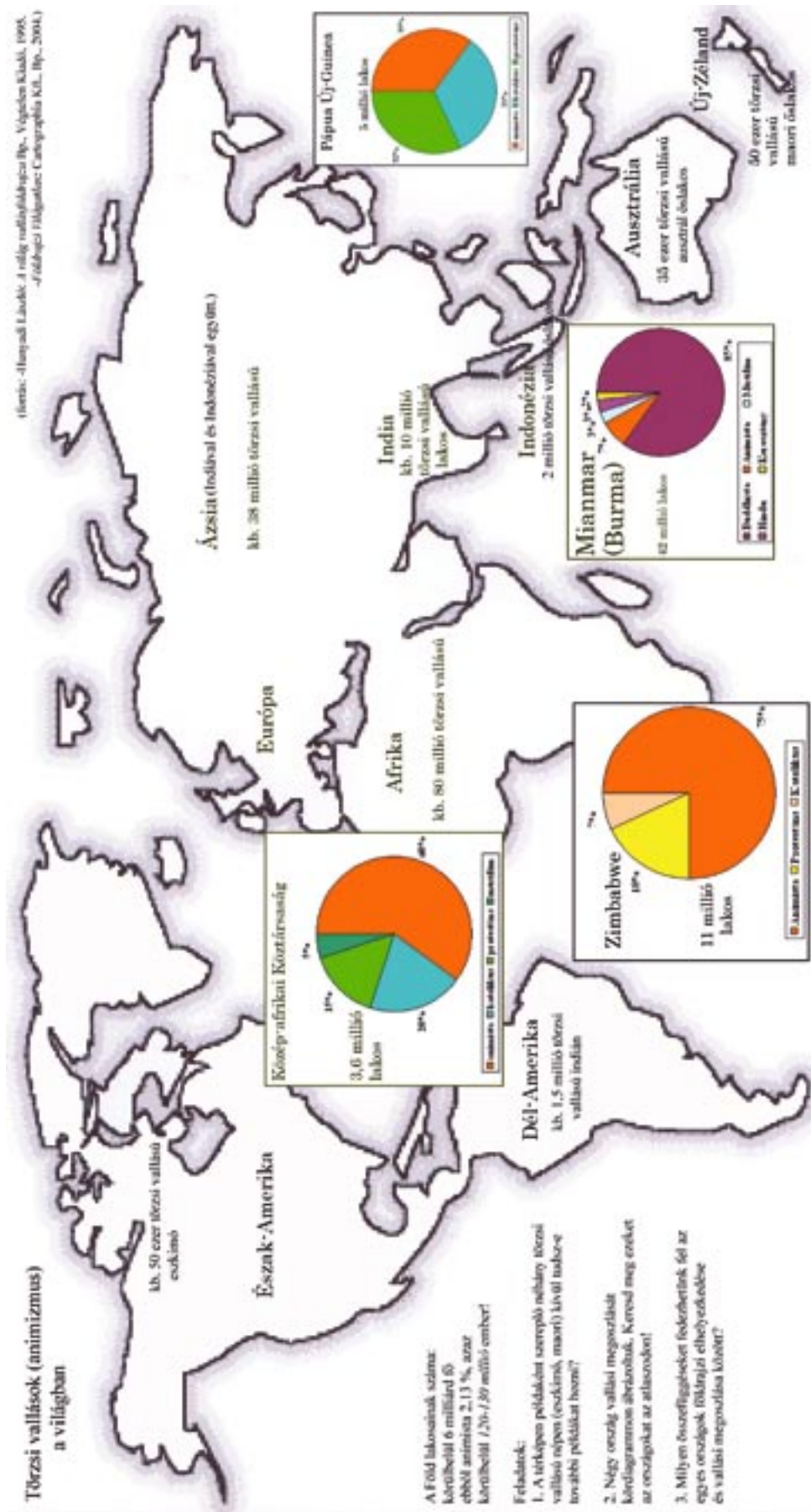
Az animizmus sokféle vallási változat, sokféle rítus, szertartás összefoglaló neve, amiket azonban számos közös jegy kapcsol egybe.

Az animizmus elnevezés nem saját elnevezés, hanem külső, összefoglaló név.

Az érintettek belülről másképp látják, másképp élik meg vallásukat. A külső szemlélő pedig sokszor sztereotip képet alkot róluk.

29/3

TÖRZSI VALLÁSOK A VILÁGBAN



29/5

A KIKUJU VALLÁS EGYES ELEMEIRŐL

A kikujuk Kenya egyik legnagyobb népcsoportja. Az ország középső részének magasföldjén élő földművesek. Eredetmítoszuk szerint Ngai, a teremtő a környék összes javadalmát (föld, fák, folyók stb.) nekik adományozta. Az ősi kikuju vallás követői az elhunytak lelkében is hisznek, amelyek dobokba, állatba is beköltözhetnek, vagy a leszármazottakban továbbélhetnek. Minden családnak, területnek van szent fája, a vad füge. Ami alatt imádkoznak, házasságkötéskor alatta alszik az ifjú pár. A fügefafa szent volta abban rejlik, hogy az ősök szellemeinek kedvenc tartózkodási helye. Az elhunyt ősök árthatnak is a földieknek, főleg ha azok nem tartanak be bizonyos elvárásokat, mint például a szent fa tiszteletben tartása, ki nem vágathatósága, áldozat bemutatása alatta az ősöknek.

A kikujuk sokféle mágiát ismernek: rontó, csábító, gyógyító, megtévesztő, ártó szellemeket riasztó stb. Ezekben a hétköznapi emberek segítségére különböző tárgyak, ezek különböző meghatározott módon való elrendezése, és különböző erővel bíró személyek működhetnek közre.

A Mundu Mugu nevű jó varázsló például örökletesen jut hozzá szerepéhez, de tanulnia is kell. Segítségül lehet hívni, ha például valaki úgy látja, hogy családját, kertjét, földjét veszélyezteti valamely ártó hatalom, például egy másik varázserővel bíró személy, akit gonosz szándék vezet. Az idős emberek között manapság is többen ismerik az egyes tárgyak, kövek, fa, növények stb. elhelyezésének módját, kombinációját. Az alábbi fotón egy 96 év körüli öregember „riasztóját” láthatjátok, amit kertjében pontosan a gyalogösvény közepén, a termőföld és a kerítés között helyezett el. A kövek és a fadarab egymáshoz való viszonya és iránya is fontos, a helytelen elhelyezés ugyanis kellemetlen következményeket vonhat maga után, így azonban sem szellemnek, sem földön élő állatnak vagy embernek nem lesz kedve a kertben kárt tenni nagyapa hite szerint. Mivel neki jó kapcsolata van az ősök szellemével, a földi meg az eltávozott lelkekkel, sikerrel járt a védelem: nem háborgatta semmi nagyapa munkája eredményét.



Egy kikuju nagyapa ártó erőket riasztó, jó lelkeket idéző tárgyai, Kenya
(Fotó: Tomory Ibolya, kulturális antropológus)

29/6

GUARANIK ANIMIZMUSA

1.

Olvasd el az alábbi idézetet figyelmesen, és keresd meg benne azon kifejezéseket, elemeket, amelyek szerinted a guaranik belülről fakadó gondolatiságát, saját elnevezéseit tükrözik!

„A guarani kultúra alapvetően misztikus orientációjú, az élelemszerzési tevékenységek kevésbé élesek, mint a vallási problémák”. Ehhez kapcsolódva nagyon fontosnak tartom a törzsi ideológusok, sámánok tevékenységét, akik „ébren tartják” a mitikus világgépet, és tanítják a több lélekről való elképzelést.

Anélkül, hogy az indiánok animizmusát részletesen elemezném, a lélekképzetről annyit, hogy a guaranik szerint az embernek alapjában két lelke van. Az egyik az *ayvu* – ezt „nyelv” vagy „beszéd” kifejezéssel fordíthatnánk –, s isteni eredetű, része a természetfeletti szellemnek. Ő az ember legtisztább érzéseinek, vágyainak, megnyilvánulásainak a felelőse. Lakhelye az ember mellében van. A másik lélek, az *atsyguá*, tulajdonképpen az ember állati alteregója: az ember rossz, állati tulajdonságait képviseli. Ennek lakhelye az arc alsó, áll körüli része. Bartolomé megjegyzése a nhandevákra is érvényes: A lélek azonosulása a kimondott szóval és a belső kettősség léte, mely meghatározza a kulturális definíciót, lehet pozitív vagy negatív.”

A sámánok tanítása szerint az ember lényegét, viselkedését a szerzett tapasztalatok modellálják; ehhez többé-kevésbé idomul az *atsyguá*, külső lélek, amely azután ismételtel visszahat a viselkedésre...”

.....

2.

Olvasd el az alábbi idézetet figyelmesen, és keresd meg benne azon kifejezéseket, elemeket, amelyek szerinted a külső megfogalmazások, szóhasználat, a kutatói nyelvezet elemeit tükrözik a külvilág felé szánt magyarázat részeként!

„A guarani kultúra alapvetően misztikus orientációjú, az élelemszerzési tevékenységek kevésbé élesek, mint a vallási problémák”. Ehhez kapcsolódva nagyon fontosnak tartom a törzsi ideológusok, sámánok tevékenységét, akik „ébren tartják” a mitikus világgépet, és tanítják a több lélekről való elképzelést.

Anélkül, hogy az indiánok animizmusát részletesen elemezném, a lélekképzetről annyit, hogy a guaranik szerint az embernek alapjában két lelke van. Az egyik az *ayvu* – ezt „nyelv” vagy „beszéd” kifejezéssel fordíthatnánk –, s isteni eredetű, része a természetfeletti szellemnek. Ő az ember legtisztább érzéseinek, vágyainak, megnyilvánulásainak a felelőse. Lakhelye az ember mellében van. A másik lélek, az *atsyguá*, tulajdonképpen az ember állati alteregója: az ember rossz, állati tulajdonságait képviseli. Ennek lakhelye az arc alsó, áll körüli része. Bartolomé megjegyzése a nhandevákra is érvényes: A lélek azonosulása a kimondott szóval és a belső kettősség léte, mely meghatározza a kulturális definíciót, lehet pozitív vagy negatív.”

A sámánok tanítása szerint az ember lényegét, viselkedését a szerzett tapasztalatok modellálják; ehhez többé-kevésbé idomul az *atsyguá*, külső lélek, amely azután ismételtel visszahat a viselkedésre...”